

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A CINCEA

CAUZA STĂVILĂ v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 25819/12)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

24 aprilie 2025

Această hotărâre este definitivă, dar poate fi suferi modificări de formă.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

© Această traducere îi aparține Direcției agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Originalul se găsește în baza de date HUDOC. Orice preluare a textului se va face cu următoarea mențiune: „Traducerea acestei hotărâri a fost efectuată de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova”.

În cauza Stăvilă v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a cincea), întrunită într-un Comitet format din:

Andreas Zünd, *Președinte*,

Kateřina Šimáčková,

Mykola Gnatovskyy, *judcători*,

și Martina Keller, *Grefier adjunct al Secției*,

Având în vedere:

cererea (nr. 25819/12) *versus* Republica Moldova, depusă la Curte la 17 aprilie 2012 în conformitate cu Articolul 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către un cetățean moldovean și rus care s-a născut în anul 1968 și locuiește în Hlinaia, fiind reprezentat de către dl O. Tănase, avocat în Chișinău;

decizia de a comunica cererea Guvernului Republicii Moldova („Guvernul”), reprezentat de către Agentul său la acel moment, dl O. Rotari; observațiile părților;

abținerea de la examinarea cauzei a dnei Diana Sârcu, judecătorul ales din partea Republicii Moldova;

informația comunicată Guvernului moldovean, privind atribuirea cauzei spre examinare unui Comitet;

Deliberând în secret la 20 martie 2025,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

OBIECTUL CAUZEI

1. Cauza se referă la proporționalitatea intervenției Statului în relațiile de afaceri dintre acționarii unei companii private.

2. Reclamantul era directorul executiv și un asociat cu o cotă-parte de 70% din capitalul societății cu răspundere limitată „Xenon” S.R.L. (în continuare denumită „Xenon”). Cealaltă cotă-parte de 30% aparținea lui V.V. Începând cu anul 2009 reclamantul și V.V. avuseseră neînțelegeri care s-au soldat cu acțiuni inițiate de către ambii în instanță. Prin deciziile irevocabile din 9 și 22 decembrie 2011, Curtea Supremă de Justiție l-a obligat pe V.V. să întoarcă companiei „Xenon” un bun imobil care valora circa 105.747 de euro (EUR) la acel moment și să-i ramburseze suma totală de 6.439.222 de lei moldovenești ((MDL), echivalentul a circa 408.689 EUR la acel moment) pentru eșecul său de a transfera clădirea în proprietatea companiei după ce el recepționase banii pentru aceasta.

3. La 1 decembrie 2010 V.V. a depus în instanță o acțiune cu privire la excluderea reclamantului din lista de proprietari ai companiei „Xenon”, bazându-se în special pe art. 154 din Codul civil (a se vedea paragraful 8 de mai jos). El a susținut că reclamantul fraudase compania „Xenon” și îi administrase bunurile într-un mod prejudiciabil. El a mai cerut instanței să dispună o expertiză contabilă pentru a determina situația economică generală

a companiei „Xenon” și valoarea acțiunilor asociaților săi. La 27 septembrie 2011 instanța de fond a respins acțiunea, fără a accepta solicitarea privind numirea expertizei menționate mai sus.

4. La 17 ianuarie 2012 Curtea de Apel Chișinău a casat acea hotărâre și a pronunțat o nouă soluție, dispunând excluderea reclamantului din companie. Instanța a stabilit că în luna august 2009 reclamantul, fiind administratorul „Xenon”, a vândut trei apartamente care aparțineau companiei către W., o companie privată în care soția reclamantului deținea o cotă-parte de 50%. Prețul total de vânzare era de 1.045.651 MDL (64.843 EUR), deși un raport de expertiză menționat chiar în contract a evaluat bunurile la 1.260.000 MDL (78.135 EUR). Potrivit informației cu privire la prețurile generale ale apartamentelor din regiunea respectivă, oferită de către o agenție imobiliară, prețul total de piață al celor trei apartamente putea fi de cel puțin 1.800.000 MDL (111.621 EUR). În plus, după vânzarea apartamentelor, „Xenon” le luase din nou în locațiune de la W. Contractul prevedea că chiria va fi dedusă în mod gradual din suma datorată de către W. pentru achiziționarea apartamentelor.

De asemenea, „Xenon” a vândut un automobil lui W. pentru suma de 6.000 MDL (381 EUR) „din proprie intenție și inițiativă, cauzând companiei prejudiciu prin vânzarea bunurilor sub prețul lor de piață”. V.V. argumentase că automobilul valora de fapt 10.000 EUR. Nu a fost efectuată nicio expertiză pentru a determina valoarea automobilului.

În luna septembrie 2010 „Xenon” a raportat că avea datorii în valoare de 40.472.853 MDL (2.571.304 EUR).

Instanța a notat că „Xenon” deținea 97% din acțiuni în P., o companie privată independentă. La 18 decembrie 2009 P. a vândut două bunuri imobile (în total 435,6 metri pătrați) către persoane private pentru suma totală de 183.786 MDL (10.408 EUR), deși potrivit unei agenții imobiliare, prețurile bunurilor imobile similare din regiunea relevantă a orașului valorau între 12.100-15.300 MDL (685-866 EUR) per metru pătrat. În calitate de administrator al „Xenon” care controla 97% din compania P., reclamantul eșuase să împiedice o asemenea vânzare la prețuri sub valoarea de piață.

Instanța a constatat că „Xenon” era subiectul „unei fraude considerabile și suferea prejudicii enorme, în modul invocat în cererea de chemare în judecată”. Ea a adăugat că, chiar dacă reclamantul avusese dreptul de a semna toate contractele menționate și ele continuau să fie valide, acest fapt nu le împiedica să fie contrare intereselor companiei.

5. În recursul său, reclamantul s-a referit, *inter alia*, la lipsa unui audit sau a unui raport de expertiză referitor la existența și amploarea prejudiciului pe care l-ar fi cauzat companiei „Xenon”; lipsa oricărei explicații referitoare la modul în care compania urma să fie administrată ulterior; și suma care trebuia să-i fie returnată reclamantului pentru propria cotă-parte din „Xenon”. El a pretins că, în rezultatul hotărârii judecătorești, V.V. se îmbogățise ilicit. Reclamantul s-a bazat pe Articolul 1 din Protocolul nr. 1.

6. La 16 mai 2012 Curtea Supremă de Justiție a menținut hotărârea instanței inferioare, repetând în esență argumentele sale și detaliind conflictul de interese în care s-a aflat reclamantul atunci când a vândut apartamentele la un preț mic companiei deținute de către soția lui. Instanța a constatat că reclamantul fraudase compania „Xenon” în calitate de administrator, afectându-i cu bună știință și în mod intenționat interesele sale prin acte juridice care i-au micșorat capitalul în mod substanțial.

7. Din documentele din dosar rezultă că „Xenon” a intrat în procedură de lichidare la 14 decembrie 2020.

DREPTUL INTERN RELEVANT

8. Art. 154 alin. (1) lit. b) din Codul civil, în vigoare la momentul relevant, prevedea că un asociat putea cere excluderea din societatea cu răspundere limitată a altui asociat care, fiind administrator, comite fraudă în dauna societății, ori folosește bunurile societății în scop personal sau al unor terți. Potrivit art. 154 alin. (3), asociatului exclus i se restituie aportul vărsat, dar numai după repararea prejudiciului cauzat.

9. Legea privind societățile cu răspundere limitată (nr. 135-XVI, în vigoare din 17 noiembrie 2007) prevede în art. 47 alin. (1)-(3) că un asociat poate fi exclus din societate prin hotărâre judecătorească în cazul în care, în calitate de administrator al societății, comite fraude în detrimentul societății, folosește patrimoniul acesteia în favoarea sa sau a terților. În această situație, asociatul exclus nu are dreptul la o parte proporțională din patrimoniul societății, dar are dreptul numai la o sumă de bani ce reprezintă valoarea contabilă a părții sociale la data excluderii, dacă hotărârea judecătorească nu prevede altfel.

Potrivit art. 76 alin. (1) și (4) din aceeași Lege, administratorul societății poartă răspundere materială deplină pentru prejudiciile cauzate de el societății; orice asociat poate înainta în instanță acțiunea privind repararea unui asemenea prejudiciu.

APRECIEREA CURȚII

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

10. Reclamantul s-a plâns de faptul că a fost lipsit în mod disproporționat de compania sa, contrar Articolului 1 din Protocolul nr. 1.

11. Guvernul a invocat că reclamantul eșuase să epuizeze remediile naționale disponibile. În special, procesul inițiat de către V.V. se referea doar la chestiunea excluderii reclamantului din compania „Xenon” și nu viza dreptul său de a obține partea sa din capitalul social al companiei. Legea îi permitea să ceară o asemenea cotă-parte, însă el nu a făcut acest lucru.

12. Curtea notează că plângerea reclamantului se referă nu doar la partea lui din patrimoniul companiei, ci, în general, la proporționalitatea măsurilor întreprinse în privința sa, care au condus la pierderea controlului asupra companiei. Deoarece reclamantul a invocat acest aspect în fața instanțelor naționale, obiecția preliminară a Guvernului trebuie respinsă.

13. În continuare, Curtea notează că această plângere nu este nici în mod vădit nefondată, în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție, nici inadmisibilă din orice alte motive. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă.

14. Curtea reiterează că Articolul 1 din Protocolul nr. 1, al cărui obiectiv esențial este de a proteja persoana împotriva ingerințelor nejustificate din partea Statului în procesul de respectare a bunurilor sale, poate atrage și obligațiile pozitive ale Statului de a adopta anumite măsuri necesare să protejeze dreptul de proprietate, în special atunci când există o legătură directă între măsurile pe care un reclamant le poate aștepta în mod legitim din partea autorităților și posibilitatea de a se bucura în mod efectiv de bunurile sale (a se vedea *Sovtransavto Holding v. Ucraina*, nr. 48553/99, § 96, CEDO 2002-VII). Chiar și raporturile orizontale pot implica anumite considerații de interes public care pot atrage anumite obligații din partea Statului (a se vedea *Zolotas v. Grecia* (nr. 2), nr. 66610/09, § 39, CEDO 2013 (extrase)).

15. Limitele dintre obligațiile pozitive și negative ale Statului în baza Articolului 1 din Protocolul nr. 1 nu se pretează unei definiții exacte. Cu toate acestea, principiile aplicabile sunt similare. Atunci când cauza este analizată din perspectiva obligației pozitive a Statului sau din punctul de vedere al ingerinței din partea unei autorități publice care trebuie justificată, criteriile aplicabile, în esență, nu diferă. Atât ingerința în dreptul la respectarea bunurilor, cât și lipsa de acțiune trebuie să producă un echilibru just între cerințele interesului general al comunității și cerințele protejării drepturilor fundamentale ale persoanei (*idem*, § 40; a se vedea și *Sporrong și Lönnroth v. Suedia*, 23 septembrie 1982, § 69, Seria A nr. 52, și *Kotov v. Rusia* [MC], nr. 54522/00, § 110, 3 aprilie 2012).

16. În prezenta cauză, Curtea consideră că a existat o ingerință în dreptul reclamantului garantat de Articolul 1 din Protocolul nr. 1, ca rezultat al hotărârilor judecătorești care au condus la pierderea de către el a controlului asupra propriei companii.

17. Această ingerință a fost prevăzută de lege (a se vedea paragrafele 8 și 9 de mai sus). Curtea va presupune că măsura adoptată a urmărit un interes public, și anume obligația Statului de a proteja drepturile acționarilor minoritari ai companiilor private.

18. Prin urmare, Curtea va examina dacă măsura adoptată în privința reclamantului a fost proporțională respectivului interes public implicat.

19. Instanțele naționale au notat că acțiunile reclamantului nu erau afectate de ilegalitate și că toate contractele pe care el le încheiase rămâneau în vigoare (a se vedea paragraful 4 de mai sus). Cu toate acestea, instanțele

au constatat că reclamantul admisesese un conflict de interese și, în acest sens, cauzase un prejudiciu important companiei. Curtea consideră că prejudiciul adus unei companii private în sine nu este un motiv de intervenție din partea Statului. Aspectul la care instanțele trebuiau să reacționeze era plângerea acționarului minoritar, V.V., potrivit căreia acest fapt i-a afectat dreptul său de proprietate, prin reducerea valorii părții sale din companie. Corespunzător, autoritățile aveau obligația pozitivă de a proteja dreptul de proprietate al acționarului minoritar de abuz din partea acționarului majoritar, cu respectarea principiului proporționalității mijloacelor utilizate în raport cu scopul urmărit (a se vedea paragraful 14 de mai sus; a se vedea și, *mutatis mutandis*, *Suda v. Republica Cehă*, nr. 1643/06, § 55, 28 octombrie 2010).

20. În acest sens, se notează că legislația îi oferea lui V.V. trei posibilități distincte de a-și proteja drepturile sale în cadrul companiei: (a) el putea solicita administratorului, în conformitate cu art. 73 din Legea privind societățile cu răspundere limitată (a se vedea paragraful 9 de mai sus), compensarea oricărui prejudiciu cauzat companiei, (b) el putea să-și vândă partea sa din companie în cazul în care era nemulțumit de modul în care aceasta era administrată, și (c) el putea solicita excluderea administratorului de către instanțele de judecată.

21. Instanțele erau obligate să răspundă la pretenția specifică a lui V.V. din cererea sa de chemare în judecată, *id est* de a exclude reclamantul. În același timp, la examinarea faptului dacă respectiva măsură era proporțională scopului de a proteja drepturile lui V.V., instanțele trebuiau să ia în considerare că excluderea unui asociat era cea mai gravă formă de ingerință în drepturile sale. Cu toate acestea, ele nu au examinat dacă alte forme de protecție menționate în paragraful precedent erau suficiente pentru a proteja drepturile lui V.V., fără a exclude în totalitate reclamantul din companie. Instanțele n-au luat în considerare faptul că reclamantul deținea 70% din companie. Excluderea lui, în esență, presupunea exproprierea sa de companie în favoarea acționarului minoritar.

22. Este adevărat că pot exista situații în care alte forme de ingerință, mai puțin intruzive, ar putea fi insuficiente, iar îndepărtarea acționarului majoritar culpabil ar fi singura cale fezabilă de a oferi protecție efectivă drepturilor acționarilor minoritari. De exemplu, un acționar majoritar ar putea administra compania într-un mod în care să-i pună în pericol viabilitatea sau acesta ar putea fi insolvent și, astfel, s-ar afla în imposibilitatea de a repara prejudiciul cauzat companiei. Cu toate acestea, pentru a decide dacă o companie a fost adusă într-o asemenea situație extremă, instanțele ar fi trebuit să determine impactul general al acțiunilor asociatului majoritar asupra companiei. În prezenta cauză, nu este clar modul în care instanțele au putut determina că reclamantul cauzase un asemenea prejudiciu substanțial companiei, fără a dispune un audit sau o altă formă de evaluare a situației economice reale și a întinderii prejudiciului cauzat. Deși acest lucru a fost solicitat în mod expres (a se vedea paragraful 3 de mai sus), nu a fost vreodată efectuat. Se mai

notează că prejudiciul total estimat cauzat de către reclamant varia între mai mult de 344.000 și 423.000 EUR, ceea ce constituia mai puțin decât prejudiciul de peste 500.000 EUR pe care îl cauzase V.V. (a se vedea paragraful 2 de mai sus). Prejudiciul estimat în urma acțiunilor reclamantului era doar o parte mică din datoria generală pe care o avea „Xenon”, care echivala cu mai mult de 2.5 milioane EUR în anul 2010. Cu toate acestea, în anul 2012 compania continua să funcționeze și, până la acel moment, niciuna dintre părți sau instanțele din procesul național n-au menționat-o ca fiind incapabilă să-și onoreze datoriile sau aflându-se în proces de lichidare. Instanțele naționale n-au verificat în ce măsură acțiunile reclamantului ar fi pus, într-adevăr, în pericol, activitatea companiei, astfel încât să dispună, în esență, excluderea sa din companie, nici n-au analizat posibilitatea sa de a recupera prejudiciul cauzat companiei „Xenon”, în modul în care fusese făcut în cazul lui V.V.

23. Guvernul a invocat că reclamantul nu solicitase instanțelor să dispună efectuarea unei expertize pentru a stabili gradul prejudiciului pe care el îl cauzase, nici nu prezentase vreun raport de audit al unui expert contractat de către el sau compania „Xenon”, pe care continua s-o administreze la acel moment. Curtea notează că reclamantul era pârât într-un proces civil, în care fiecare parte trebuia să-și probeze propriile argumente. Era alegația lui V.V. că reclamantul cauzase prejudiciul și anume el trebuia să demonstreze acest fapt. Reclamantul a invocat în cadrul procesului național problema lipsei de probe sub formă de raport de evaluare (a se vedea paragraful 5 de mai sus), iar instanțele trebuiau să decidă dacă puteau adopta măsuri proporționale în lipsa unui asemenea raport.

24. Guvernul a mai invocat că reclamantul putea pretinde contravaloarea bănească a părții sale din companie, în modul expres prevăzut de lege în asemenea situații. Cu toate acestea, se notează că legislația limita în mod expres suma despăgubirilor care puteau fi solicitate în acest sens la valoarea contabilă a părții sociale din companie, nu la valoarea sa totală. Curtea consideră că solicitarea unei asemenea despăgubiri nu poate oferi protecție suficientă față de efectele pierderii controlului asupra companiei unei persoane, atunci când proporționalitatea unei asemenea ingerințe nici n-a fost examinată.

25. Curtea concluzionează că instanțele naționale n-au efectuat o analiză adecvată a proporționalității măsurii aplicate în scopul protejării drepturilor lui V.V. Ele au acceptat cea mai gravă formă de ingerință, expropriind în esență reclamantul de compania sa în favoarea acționarului minoritar, fără a determina dacă acțiunile sale cauzaseră consecințe atât de grave pentru acționarul minoritar, încât alte mijloace mai puțin intruzive, prevăzute de lege, n-ar fi fost suficiente.

26. Corespunzător, a avut loc o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE

27. Reclamantul s-a mai plâns, în baza Articolului 6 § 1 din Convenție, că instanțele naționale nu și-au motivat suficient deciziile lor, n-au reacționat la solicitarea lui privind numirea unei expertize și au fost supuse presiunilor din partea autorităților. El a invocat că o schimbare de ultim moment în completul Curții de Apel, fără niciun motiv, presupunea că instanța nu fusese „instituită de lege”.

28. Având în vedere circumstanțele cauzei, observațiile părților și constatările sale de mai sus în privința plângerii bazate pe Articolul 1 din Protocolul nr. 1, Curtea consideră că a examinat principalele chestiuni juridice ridicate de prezenta cauză și nu trebuie să examineze plângerile rămase (a se vedea *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu v. România* [MC], nr. 47848/08, § 156, CEDO 2014).

APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

29. Reclamantul a pretins 3.570.000 de lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 234.419 de euro (EUR)) pentru prejudiciul material, reprezentând 70% din capitalul social al companiei. El a mai cerut compensarea prejudiciului moral, pe care l-a lăsat la discreția Curții.

30. Guvernul a considerat că, în lipsa unei încălcări, nu trebuia oferită nicio despăgubire.

31. Curtea notează că, deși s-a plâns în legătură cu acțiunile disproporționate care au condus la pierderea de către el a controlului asupra „Xenon”, pretenția reclamantului în baza Articolului 41 din Convenție nu s-a referit la compensarea valorii de piață a părții sale din companie. El și-a limitat pretențiile pentru satisfacția echitabilă la partea sa din capitalul social al companiei. Cu toate acestea, art. 47 din Legea privind societățile cu răspundere limitată (a se vedea paragraful 9 de mai sus) stipula expres dreptul de a cere cota-parte socială în caz de excludere a unui asociat. Reclamantul nu a depus o asemenea pretenție. Curtea constată că lipsa obținerii valorii bănești a părții sale din capitalul social al companiei a rezultat din propria inacțiune a reclamantului. Respectiv, ea respinge această pretenție referitoare la compensarea prejudiciului material.

32. Referitor la prejudiciul moral, Curtea consideră că reclamantul trebuie să fi suferit anxietate și inconveniențe în calitate de conducător și acționar majoritar care a pierdut controlul asupra propriei sale companii (a se vedea *Comingersoll S.A. v. Portugalia* [MC], nr. 35382/97, § 35, CEDO 2000-IV, și *Sovtransavto Holding v. Ucraina* (satisfacție echitabilă), nr. 48553/99, § 61, 2 octombrie 2003). Prin urmare, ea acordă reclamantului 3.000 EUR pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută reclamantului.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibile plângerile în baza Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
3. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze admisibilitatea și fondul plângerilor bazate pe Articolul 6 § 1 din Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni, 3.000 EUR (trei mii de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul moral, sumă care va fi convertită în lei moldovenești la rata aplicabilă la data transferului;
 - (b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la data efectuării transferului, urmează a fi achitată o dobândă adițional sumei de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de către Banca Centrală Europeană pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
5. *Respinge* restul pretenției reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 24 aprilie 2025, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Martina Keller
Grefier adjunct

Andreas Zünd
Președinte